

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående täckande av underskott i clearingkassan för raka rör av smidbart järn m. m.; given Drottningholms slott den 27 januari 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

John Ericsson.

Sammanfattning.

I propositionen hemställes, att för täckande av uppkommet underskott i clearingkassan för raka rör av smidbart järn m. m. måtte få anlitas förefintligt överskott i clearingkassan för raka gjutna tryckrör.

*Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms
slott den 27 januari 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om täckande av underskott i clearingkassan för raka rör av smidbart järn m. m. och anför därvid följande.

Genom beslut den 22 september 1944 förordnade Kungl. Maj:t om inrättande inom statens industrikommission av en clearingkassa för reglering av marknadspriserna inom landet å raka gjutna heltjocka tryckrör (muffrör). I beslutet föreskrevs bland annat, att clearingkassans medel skulle insättas på särskild checkräkning i riksbanken för clearingkassan, å vilken räkning industrikommissionen skulle äga dragningsrätt, samt att kassans medel icke finge tagas i anspråk för annat ändamål. Som förlagskapital för clearingkassan anvisades ett belopp av 300 000 kronor (r. skr. nr 485/1944).

Kungl. Maj:t förordnade sedermera genom beslut den 1 mars 1946, att berörda clearingförfarande skulle upphöra den 4 i samma månad, varjämte Kungl. Maj:t förklarade sig vilja framdeles meddela beslut rörande dispositionen av det överskott, som clearingkassans verksamhet kunde komma att utvisa utöver förlagskapitalet.

Av en av statens industrikommission i skrivelse den 10 april 1946 avgiven slutredovisning rörande förenämnda clearingkassa framgår att kassan, utöver förlagskapitalet 300 000 kronor, som komme att inbetalas till riksgäldskontoret, utvisade ett överskott av 850 429 kronor 69 öre, vilket belopp kvarstode å clearingkassans checkräkning i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut rörande dispositionen därav.

Efter framställning av statens priskontrollnämnd, i samråd med statens industrikommission och statens reservförrådsnämnd, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 28 februari 1947 om inrättande inom reservförrådsnämnden av en clearingkassa för reglering av marknadspriserna inom landet å raka rör av smidbart järn eller stål ävensom importerade ämnen till dylika rör. Syftet med denna clearing var att åstadkomma en utjämning mellan priserna å importerade varor av angivet slag sinsemellan samt mel-

lan priserna å importerade varor och varor, som tillverkades inom riket. Clearingen skulle omfatta dels sådana rör, som efter den 20 mars 1947 infördes till eller tillverkades inom riket, dock med undantag för rör, som infördes direkt av förbrukare, dels ock sådana till riket införda ämnen till dylika rör, som efter nämnda dag toges i anspråk för tillverkning av rör som nyss sagts. Kungl. Maj:t bemyndigade priskontrollnämnden föreskriva, att importör eller tillverkare av vara, som omfattades av clearingen, skulle vara skyldig att, därest för honom av priskontrollnämnden i samråd med statens industrikommission fastställt självkostnadspris understege det avräkningspris, som nämnden i samråd med kommissionen fastställt för varan, till clearingkassan inbetala skillnaden, beträffande importerad vara dock högst skillnaden mellan avräkningspriset och det närmast före clearingens genomförande gällande priset å inom landet tillverkad vara av motsvarande slag, samt att importör eller tillverkare skulle äga att ur clearingkassan utfå, därest självkostnadspriset med högst 15 procent överstege avräkningspriset, skillnaden mellan dessa båda pris samt, därest självkostnadspriset överstege avräkningspriset med mer än 15 procent, dels 15 procent av avräkningspriset, dels ock hälften av den återstående skillnaden mellan självkostnadspriset och avräkningspriset. Kungl. Maj:t bemyndigade vidare reservförrådsnämnden att såsom förlagskapital för clearingens genomförande, i mån av behov, taga i anspråk högst 800 000 kronor av medel, som stode till nämndens förfogande för inköp av varor samt uppdrog åt nämnden att — efter priskontrollnämndens anvisning — mottaga inbetalningar och verkställa utbetalningar varom förut sagts. Slutligen föreskrev Kungl. Maj:t, att till reservförrådsnämnden i anledning av clearingens inflytande medel skulle bokföras för sig samt att vid clearingens upphävande innestående medel skulle i första hand användas för täckning av de belopp, som kunde ha tagits i anspråk som förlagskapital, samt i övrigt disponeras på sätt Kungl. Maj:t framdeles ville bestämma.

Sistnämnda clearingförfarande upphörde, jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1949, med utgången av samma månad och skulle sålunda icke äga tillämpning beträffande rör, som därefter infördes till eller tillverkades inom riket eller beträffande till riket införda ämnen till dylika rör, som därefter toges i anspråk för tillverkning av rör. I samma beslut bemyndigades priskontrollnämnden att utfärda i samband med clearingens upphörande erforderliga föreskrifter, varjämte åt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, som övertagit reservförrådsnämndens arbetsuppgifter, uppdrogs att till Kungl. Maj:t inkomma med slutredovisning rörande clearingkassans verksamhet.

I skrivelse den 29 december 1949 har *priskontrollnämnden* anmält, att det vid clearingens avslutande visat sig att ett underskott uppstått i kassan, samt hemställt att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för underskottets täckande. I skrivelsen anföres bland annat följande.

Vid de diskussioner som före och vid clearingens införande förts mellan de berörda statliga myndigheterna och importörerna hade de senare yrkat, att innan clearingen upphörde varsel härom skulle givas i god tid, förslagsvis tre månader i förväg. I enlighet härmed hade importörerna den 31 maj 1949 underrättats om nämndens avsikt att hos Kungl. Maj:t föreslå avveckling av clearingen. Vid denna tidpunkt hade kassan utvisat ett överskott om 695 472 kronor 39 öre. Under månaderna juni, juli och augusti hade en avsevärd import av dyrare rör ägt rum, medan importen av billigare, engelska rör icke ökat lika mycket. Tillförseln av svensktillverkade rör, som tillsammans med de engelska finansierade kassan, hade även minskat. Nämnden hade vid den tidpunkt då en avveckling av clearingen först aktualiserats varit på det klara med att en viss forcering av importen skulle äga rum, som skulle komma att minska kassans behållning. Forceringen hade emellertid blivit så stor, att behållningen förbytts i ett underskott av omkring 550 000 kronor, vilket dock, genom det stora antalet insända avräkningsnotor och den eftersläpning som låge i prisclearingens natur, framgått först vid slutet av år 1949. Vid clearingens upphörande den 31 augusti 1949 hade kassan sålunda, enligt inkomna och dittills granskade avräkningsnotor, utvisat en mycket god behållning utöver förlagskapitalet.

Från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har överlämnats en inom nämndens affärsavdelning upprättad promemoria av den 9 januari 1950 rörande clearingkassans ställning samma dag. Enligt denna promemoria uppginge, sedan priskontrollnämnden granskat samtliga avräkningar, kassans förlust till 545 376 kronor 56 öre. Möjligt vore dock, att anmärkningar från importörhåll mot priskontrollnämndens beslut samt av en importör framställd reklamation mot en från Italien inköpt post rör kunde komma att föranleda smärre ändringar av förlustens storlek.

Yttrande över priskontrollnämndens framställning har avgivits av *överbrevisionen för krisförvaltningen*, som anfört:

Enligt vad överbrevisionen inhämtat har den import av ifrågavarande varor som ägt rum sedan importörerna den 31 maj 1949 aviserats om att clearingkassan skulle upphöra och intill den 31 augusti 1949 till övervägande del skett på grundval av licenser som utställts före förstnämnda dag. Vidare har konstaterats att importen skett inom ramen för gällande handelsavtal. Att importen forcerats sedan det tillkännagivits att kassan skulle upphöra förklaras av det förhållandet att importörerna eljest hade åsamkats förluster å redan gjorda köpeavtal.

Överbrevisionen har med den korta tid som stått till buds icke medhunnit att ingående granska licensgivningen. De iakttagelser som gjorts tyda ej på att en genomgång i detalj av det omfattande materialet skulle vara påkallad.

Föredraganden. Såsom framgår av vad i det föregående anförts har det efter avslutandet av clearingförfarandet beträffande raka rör av smidbart järn m. m. visat sig, att ett underskott å inemot femhundrafemtiotusen kro-

nor uppkommit i den för ändamålet inrättade clearingkassan. Underskottet har tydligen förorsakats av en forcerad import av dyrare rör under clearingens tre sista månader, då importörerna vetat om tidpunkten för dess upphörande. Importen under denna tid synes enligt vad överrevisionen för krisförvaltningen inhämtat till övervägande del ha grundats på licenser som utställts före den 31 maj 1949 samt har dessutom skett inom ramen för gällande handelsavtal.

Förlusten synes emellertid icke böra gå ut över riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, som tekniskt svarat för clearingens genomförande. Nämnden bör därför erhålla täckning för det felande beloppet. Såsom tidigare anförts och som priskontrollnämnden även påpekat, förefinnes i clearingkassan för raka gjutna tryckrör ett överskott som är större än det nu ifrågavarande underskottet. Med tanke på att de båda clearingkassorna avsett tämligen likartade varuslag synes det vara motiverat, att överskottet i den ena kassan användes för att täcka underskottet i den andra. Då emellertid Kungl. Maj:t icke torde äga att utan riksdagens hörande disponera över förstnämnda överskott, synes riksdagens medgivande till åtgärden böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att befintligt överskott i clearingkassan för raka gjutna tryckrör må användas för täckande av förlust i clearingkassan för raka rör av smidbart järn m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Olof Cederstrand.